

180.000 TON WORMEN

Wormen stak je vroeger zelf. Maar aangezien tijd geld is, kun je ze net zo makkelijk kant-en-klaar bij de hengelsportzaak kopen. Grote kans dat die wormen van Biodone uit Almkerk komen. Mede-eigenaar Bas de Peuter geeft een inkijkje in de wereld van de wormenkweek – en tips voor thuis!

TEKST: GERT-JAN BUIJS > FOTOGRAFIE: SANDER BOER

De *Dendro-
beana veneta*
is de ideale vis-
worm: vlezig,
levendig, sterk
en geurig

De ideale omstandigheden voor het kweken van wormen luisteren nauw.

De eitjes komen na vijf tot zes weken uit.

>> DO IT YOURSELF?

Zelf thuis wormen kweken kan, maar het is volgens De Peuter niet eenvoudig. Het kweekproces is net iets te ingewikkeld om hier kort uit te leggen, maar tips om ze goed te bewaren heeft hij wel. “Dat is een van de speerpunten van ons bedrijf – we moeten wormen kunnen leveren als de klant er om vraagt. Door ze te koelen kun je ze als het ware ‘on hold’ zetten.” Je kunt ze echter niet eindelijk in de koeling bewaren. Een alternatief is om een grote bak diep in de grond in te graven. “Dan zit je qua koeling al redelijk goed.” Met groente-, fruit- en tuinafval kun je de wormen in leven houden. Daarbij moet het substraat iets aan de zure kant zijn, dus hiervoor zijn potgrond of een turfmengsel geschikt. “Kijk op de zak naar de PH-waarde, die moet ongeveer 6,5 zijn. Bedenk ook dat je het substraat regelmatig moet verversen.” De Peuter sluit niet uit dat er af en toe eitjes zullen worden gelegd. “En die zouden ook kunnen uitkomen. Maar je eigen aas kweken... Als sportvisser zou ik er niet zo snel aan beginnen.”

De worm mag op geen enkel aasplateau ontbreken: geen enkele witvis – alsook baars, snoekbaars en meerval – zegt nee tegen een lekkere pier. Menig witvisser heeft zijn sessie weten te redden met dit aasje uit de oude doos. “De *Dendrobeana veneta* is wereldwijd met afstand de beste worm om mee te vissen”, zegt Bas de Peuter (55), mede-eigenaar van Biodone. “In principe kan iedere worm als aas dienen, maar aan verreweg de meeste soorten zit zo weinig vlees dat ze gewoon leeglopen. De *dendrobeana* heeft een vlezigere structuur. Bovendien is het een levendige en sterke worm die aan de haak tot een half uur lang blijft bewegen. Een dooie pier triggert de vis minder snel, zo simpel is het. Verder heeft de *dendro* een goede bloedsmaak en geeft ie de juiste geur af. Dat maakt ze ook geschikt om ze geknipt aan de mix in je voerkorf toe te voegen.”

KWEEKWALHALLA

In Almkerk staan verschillende hallen waarin de wormen worden gekweekt. Daar komt geen grond aan te pas. “Goed substraat vormt de basis”, zegt De Peuter woelend door een kweekbed. “Turf. Een speciaal mengsel uit Duitsland. Dat moet precies de juiste zuurgraad hebben: een PH tussen de 5,5 en de 6,5. Daar komen de moederdieren in.” Dat is een aparte kwalificatie, want regenwormen zijn hermafrodit (tweeslachtig). Elke worm kan als vader, maar ook als moeder fungeren. “Als wormen volwassen worden, krijgen ze een ring”, wijst hij aan. “Dat zijn de geslachtsorganen.” Met enig zoekwerk zijn wel

enkele wormen te vinden die ‘het’ doen. Ze liggen in tegengestelde richting tegen elkaar; dat is het wel zo’n beetje. “Om deze koudbloedige dieren zover te krijgen, moet je nauwkeurig met de temperatuur en luchtvochtigheid kunnen spelen. De temperatuur van het kweekbed is normaal ongeveer 16 graden. Bij 18 graden en een bepaalde luchtvochtigheid krijgen we de pieren massaal aan het paren.”

EITJE PER WEEK

Daarna is het afwachten. *Dendrobeana*’s leggen niet een paar honderd eitjes waar allemaal kleine wormpjes uit komen kruipen. “Ze leggen ongeveer een eitje per week”, zegt De Peuter. “Die zijn met een millimeter of vier vrij ‘groot’ en komen uit na vijf tot zes weken.” De jonge wormpjes zijn met een lengte van tussen de 5 en de 10 millimeter ook niet zo heel klein. De ouderdieren en de eitjes/jongen worden van elkaar gescheiden met een zeefinstallatie, waarna het jonge grut de volgende levensfase in stapelbare kratten doorbrengt. “Die nemen weinig ruimte in en kunnen via een lopende bandsysteem makkelijk worden onderhouden. Er moet regelmatig nieuw substraat in, want dat raakt uiteindelijk helemaal ‘doorgegeten’. En ze moeten natuurlijk niet in hun eigen uitwerpselen blijven liggen.” In ongeveer 26 weken groeien de jongen uit tot volwassen exemplaren met de gewenste maat. Dat gebeurt niet alleen in Almkerk. Biodone zet de bakken met jonge wormen ook weg bij andere kwekers. “Met de verplichting dat ze de wormen op dezelfde manier behandelen als wij doen”, zegt De Peuter. “Dezelfde temperatuur, hetzelfde voer, dezelfde luchtvochtigheid. Alles om dezelfde kwaliteit te waarborgen.”

VINGERVLUGGE VIETNAMEZEN

Wormen kweken luistert namelijk erg nauw. Als wormen hun einde voelen naderen, leggen ze bijvoorbeeld meer eitjes. Leuk voor de kweker, maar dode wormen kun je niet verkopen. “Het is dan zaak de wormen op het juiste moment weg te doen, dan maar wat minder eitjes.” En *dendrobeana*’s mogen dan te kweken zijn, bij de Canadese en Hollandse dauwwormen is het nog niemand gelukt ze in cultuur aan de voortplanting te krijgen. De Peuter: “Wie dat onder de knie krijgt kan heel erg rijk worden.” Die Canadese dauwwormen importeert en verhandelt Biodone trouwens ook. “Vooral in Duitsland zijn ze er dol op. Die wormen worden in Canada in de natuur met de hand geraapt. Dat doen vingervlugge Vietnamezen die zich daarin hebben gespecialiseerd. »

>> PINCHHITTER

Bij veel wedstrijdvisser heeft de worm een speciaal plekje in het hart. Dat geldt ook voor WK-ganger Stefan Altena. Wat is volgens hem de kracht van dit aas?

“Om te beginnen het lage soortelijk gewicht. Als je geknipte wormen cupt, zakken die heel mooi rustig naar beneden. Is de vis niet los of ligt die op half water, dan kan dat net de prikkel zijn om ze op de bodem aan het azen te krijgen. En dan is er natuurlijk ook nog de geur. Vooral baars slaat daar echt op aan.”

KLEINE BAARS

Sinds kleinere baarsen meetellen in het wedstrijdvisser, is de worm een stuk belangrijker geworden – zowel geknipt als aan de haak. “Bij sommige wedstrijden maakt baars zelfs 40 tot 50 procent uit van het totaalgewicht. Waar het vroeger niet loonde om lang op baars te blijven vissen, kan deze vissoort nu doorslaggevend zijn voor een goede klassering. Zonder punten voor de baars zou de worm een stuk minder populair zijn”

TWEDE HELFT

Dit wil overigens niet zeggen dat je klakkeloos met wormen aan de slag moet gaan. Altena raadt het zelfs af om in het begin van de wedstrijd veel wormen te brengen. “Je start vooral met vers de vase, casters of pinkies, want in het begin zit er vaak kleine vis op de stek. Als die op een gegeven moment verzadigd raakt, komen de grote vissen in beeld. Dat is het moment dat je hele wormen als haak-aas brengt. Zo vis je selectief op grote baarsen of brasems en kun je het verschil maken. Je kunt de worm vergelijken met de pinchhitter in het voetbal: het is bij wijze van spreken een extra spits erbij in de tweede helft.”

Wedstrijdvisser en Oranje-international Stefan Altena.

FOTO: BRAM BOKKERS

Bas de Peuter van Biodone controleert een kist met 'Dutch nightcrawlers'.

Biodone bedient 55% van de wereldwijde wormenmarkt.

Daar ben ik eens een keer bij geweest en het is ongelofelijk hoe ze dat doen. Je moet de pier op het juiste moment, met de juiste snelheid en op de juiste manier beetpakken. Doe je dit verkeerd, dan is ie weg. Of je beschadigt hem zodanig dat hij doodgaat."

LEGE LIGBOXENSTAL

De Peuter is van huis uit melkveehouder en belandde eigenlijk bij toeval in de wormenbranche. "Op een gegeven moment kwam het boerenbedrijf van de burens – ik woon hiernaast – beschikbaar. Dat heb ik in het kader van de schaalvergroting gekocht. De grote, maar gedateerde ligboxenstal die er stond lag

PER JAAR KWEEST BIODONE 180.000 TON WORMEN – DAT ZIJN ZO'N 180 MILJOEN EXEMPLAREN

echter te ver van mijn eigen bedrijf af om die in mijn bedrijfsvoering te kunnen incorporeren. Daar moest ik dus iets anders mee." De Peuter kende mensen die al langer in de wormenkweek zaten: de broers Jean en Bernhard Mekelenkamp. "Zij wilden een meer bedrijfsmatige vermarkting van hun product en ik had een schuur waar ik melkvee-technisch weinig mee kon. Een plus een was daarom al snel twee." Het drietal ging als compagnons aan de slag in de schuur van De Peuter. Vanuit het hoofdkwartier aan de Provincialeweg Noord in Almkerk exporteert Biodone sinds 2001 wormen.

AMATEURISTISCH

Het viel De Peuter als geschoolde veehouder twintig jaar geleden direct op hoe amateuristisch het er in de wormenkweek aan toe ging. "De meeste kwekers deden hun ding en leverden hun wormen pas als zij er klaar voor waren. Ze werkten totaal niet markt- en afzetgericht. Terwijl ik op de HAS (hogere beroepsopleiding op het domein van agro, food en leefomgeving – red.) altijd had geleerd dat je levert als er vraag is." De Peuter nam de marketing en het management voor zijn rekening, de broers Mekelenkamp ontfermden zich over de wormenkweek. "Het eerste wat ik deed was het leveringsproces versnellen en inzetten op service en kwaliteit. Als het bijvoorbeeld in de Verenigde Staten goed weer werd, trok de vraag ontzettend aan. Alleen duurde het tien dagen voordat de wormen werden geleverd – terwijl het toen het technisch al mogelijk was om verse wormen binnen 48 uur naar Amerika te vervoeren. Tegen de tijd dat ze in de VS aankwamen was het weer al weer omgeslagen en bleven ze daar met onverkochte wormen zitten."

180 MILJOEN WORMEN

De nieuwe aanpak van De Peuter werkte. Anno 2016 is het Brabantse bedrijf de grootste speler op de wormenmarkt: Biodone heeft ongeveer 55 procent van de wereldmarkt in handen. Dit komt er in de praktijk op neer dat er per jaar zo'n 180.000 ton wormen – grofweg 180 miljoen exemplaren, schat De Peuter – worden gekweekt en verhandeld die goed zijn voor een miljoenenomzet. "In de Verenigde Staten leveren we wormen aan afnemers in meer dan twintig staten. Loop je in de States een filiaal van de supermarktketen Walmart binnen, dan is de kans vrij groot dat de wormen die ze daar verkopen bij ons vandaan komen. Voor filialen van sportwinkels Decathlon in Frankrijk geldt hetzelfde verhaal: made in Almkerk."